

**„Кръгла маса „Актуални проблеми на архитектурното образование в първите десетилетия на XXI век“
Форум, организиран от Съюз на архитектите в България с подкрепата на УАСГ, ВСУ „Л. Каравелов“, НБУ, ВСУ „Черноризец Храбър“**

Приоритети на архитектурното образование в НБУ

Проф. д-р арх. Георги Георгиев
Нов български университет

ключови думи – дигитализация, интеграция с практиката, контекст, история

Известно е, че темата за съвременното архитектурно образование е обект на множество изследвания, публикации и оживен дебат в не само в България. Редица автори – архитекти от практиката, университетски преподаватели, архитектурни теоретици коментират в специализираните медии и в публикации от общ характер основните проблеми и приоритети на архитектурното образование по света и очертават възможните перспективни направления пред архитектурното образование. Сред най-разискваните въпроси професионалните среди, свързани с архитектурното образование, отбелязват:

- Нарушаването на творческия процес в архитектурното проектиране чрез прекомерно и некоординирано навлизане на компютърното проектиране – резултат на твърде ранното навлизане на дигиталните технологии в образователния процес за сметка на пренебрегване на традиционните средства (Mark Alan Hewitt, 2022). Този проблем извежда необходимостта от преосмисляне на начина на преподаването на дигиталните технологии в архитектурното проектиране при запазване на баланс с традиционните аналогови методи – ръчните скици, предшествващи дигиталното моделиране.
- Необходимостта от все по-голямо и на по-ранен етап обвързване на учебното проектиране с упражняването на архитектурната професия чрез увеличаване ролята на учебните стажове и чрез с конкретни задачи от реалната практика, както и запознаване на студентите със съвременните строителни материали и технологии (... не всичко, което един архитект трябва да знае,

може да бъде преподавано в училище по архитектура (Curl, James Stevens, 2019)).

- Необходимост от разширяване на тематичния обхват на архитектурното образование като предпоставка за по-високото качество на архитектурното проектиране и по-широкия обхват на подготовката на бъдещите архитекти, включително и ангажиране с научно-изследователска дейност (...Архитектурният проект във вакуум няма много смисъл без контекстуална и историческа котва, нещо, което ранните критици на модернизма осъзнаха (Meahaffy & Salingaros, 2013)), („...архитектът трябва да разбира както от география, така и от история, както и от фундаменталната взаимовръзка между двете“ (Curl, James Stevens, 2019)).
- Необходимост от насърчаване на студентите да работят в екип и осигуряване на възможности за това, въпреки трудността при оценяването на индивидуалния принос по време на процеса на оценяване.

В оценките на съществуващото състояние на архитектурното образование се стига и до крайни твърдения като: „Сегашната система на архитектурно образование е крайно несъответстваща на професията, която обслужва. За да се коригира това са необходими радикални решения...“ (Ross Brady, 2022) или: „Реформирането на архитектурното образование е отдавна закъсняло. Настоящата система не работи...“ (Wainwright, 2013).

В условия на нарастваща тенденция към глобализация на архитектурната професия може да се твърди, че горепосочените общи проблеми и необходими стъпки за подобряване на качеството на архитектурното образование, са валидни в голяма степен и в специфичните условия на функциониране на архитектурната професия и образование в България. В рамките на този извод бих искал да споделя някои тенденции и приоритети в развитие на обучението в Магистърска програма „Архитектура“ на НБУ в периода 2013-2022г.¹

През 2007 г. с решение на Академичния Съвет на НБУ Департамент "Пластични изкуства" е преименуван в "Дизайн и архитектура", като по този начин стартира обучението по програма „Архитектура“ в НБУ. През 2009 г. от НАОА е одобрен проект за откриване на специалност

---

¹ Авторът е Ръководител на „Департамент Архитектура“ на НБУ в периода 2012-2022г.

„Архитектура“ от регулирана професия архитектура в професионалното направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия към МФ на НБУ, съобразно Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Архитектура“ и чл. 36 от Закона за висшето образование, съгласно който „Частните училища могат да имат и друга структура, начин на управление и определяне на ръководни органи, при условие, че с това не се нарушават академичните свободи“. През 2012г. НАОА акредитира за първи път специалност от регулирана професия “Архитектура” в НБУ със срок на валидност на акредитацията от пет години.

С решение на ръководството на НБУ през декември 2012 г. от Департамент “Дизайн и архитектура” се обособява самостоятелен Департамент „Архитектура“. Либералната идея за образование, залегнала в образователната философия на НБУ, структурата на университета с трите му факултета, изградени на принципа на образователните степени, както и акредитираните професионални направления, сред които „Философия“, „Изобразително изкуство“, „Социология, антропология и науки за културата“, „Теория на изкуствата“, „История и археология“, „Икономика“ и пр., създават уникалната за България възможност за интегриране на обучението по архитектура в широк хуманитарен контекст в съзвучие с най-добрите световни образци.

Развитието на програма „Архитектура“ на НБУ е в съответствие с образователната мисия на Нов български университет - да бъде ориентирана към своите студенти автономна академична институция за изграждане на предприемчиви личности, отговорни за собственото си развитие; да бъде среда за развитие на социално загрижени личности, подготвени за живот в условията на демокрация, гражданско общество, пазарни отношения, европейско и световно интегриране; да бъде либерална академична институция, основана на връзката между образование, изследване и предприемчивост; да осигурява интердисциплинарно общо и тясно специализирано образование, основано на изследвания и на връзка с практиката.

Натрупаният през годините опит и утвърждаването на преподавателския екип дават възможност за успешното провеждане на обучението по специалност „Архитектура“ – образователна квалификационна степен – ОКС „МАГИСТЪР“. От учебната 2010/11,

когато се дипломират първите магистри по архитектура, всяка академична година се дипломират студенти от МП „Архитектура“.

Специалностите в НБУ и по-специално в Магистърски факултет имат силна интеграция. По време на учебния процес се ползва както специална, така и обща материална база. Общи за университета са общообразователните курсове за знания и умения, компютърни умения, български език, спорт и изкуства и чужди езици. Формират се общи изследователски и експертни екипи. Осигурява се обвързаност при провеждане на учебния процес. Курсовете по изобразителни изкуства се провеждат от преподаватели от Департамент „Изящни изкуства“, изтъкнати творци на българското изобразително изкуство, известни не само у нас, но и в чужбина (Департаментът организира изложби, пърформанси, на които представя продукцията на свои преподаватели и студенти, както и участва в съвместни студентски проекти с други департаменти за художественотворчески изяви). Департамент “Чужди езици и литератури” осигурява обучението по чужд език в университета на много високо равнище. Департаментите „Дизайн”, “Нова българистика”, „История”, „История на културата”, „Археология”, „Антропология”, „Философия и социология”, „Театър” осигуряват общото образование за знания и умения. В НБУ функционира виртуална система за подпомагане на обучението Moodle НБУ. Тази система има много богата функционалност, което я прави широко приложима за най-разнообразни цели, включително и за нуждите на архитектурното образование. Moodle НБУ е свързана с информационната система на НБУ и черпи от нея данни за потребителите – преподаватели и студенти, които я ползват за курсовете, които слушат или в които преподават. MOODLE НБУ не замества присъствените форми на преподаване и оценяване, а ги обогатява и разширява. Moodle NBU се развива постоянно и предлага все повече и по-полезни функционалности, за удовлетворяване и на специфичните нужди от електронно обучение в университета.

Философията на обучението на студентите по архитектура в Нов български университет отчита следните тенденции в архитектурната професия, определящи съответните приоритети в обучението по архитектура в НБУ:

- промяната на архитектурната професия в посока на социалното, хуманитарното знание и екологията – тенденция с отлични

възможности за развитие в мултидисциплинарния контекст на обучението в НБУ;

- нарастващата дигитализация на архитектурното проектиране²
- необходимостта от разширяване на профила на реализация на архитектите, вкл. възможност за заемане на широк спектър от експертни и ръководни длъжности в специализираната държавна и общинска администрация;
- засилване на връзката на обучението с практиката (стажове и паралелна заетост в проектантски бюра, фирми за управление на имоти и др.);
- обучение, насочено към съчетаване на проектирането с друг бизнес;
- възможности за ускорена интеграция на дипломираните архитекти от НБУ в страните от ЕС, Близкия изток, САЩ и пр., благодарение на плуралистичната културна среда и високата езикова подготовка в НБУ (задължително получаване на знания по чужд език на ниво B2)³
- ангажирането на архитектите към устойчивото развитие, социалната интеграция и солидарност, културните корени и историческия контекст.

Образователните цели отговарят както на специфичните архитектурни приоритети, така и на мисията на НБУ в новаторска и интердисциплинарна среда да подготви архитекти с независим дух и лидерско поведение и отговорност, за живот в демокрацията и гражданско общество.

В резултат на последователните действия, насочени към развитие на посочените приоритети на обучението в Програма „Архитектура“, както от страна на ръководството на университета, така и в Департамент „Архитектура“ на НБУ, във времето след 2012 г. се наблюдава ясно

---

² За нуждите на Програма „Архитектура“ на НБУ от 2018г. за първи път в България се изучава специализираният софтуер VRAY на българската компания CHAOS GROUP – световен лидер във визуализиращите програми. Закупени са и ред други софтуери за архитектурно проектиране.

³ През 2022г. Програма Архитектура в НБУ е нотифицирана за ускорено признаване на диплома за завършена магистърска степен по архитектура съгласно изискванията на ДИРЕКТИВА 2013/55/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 20 ноември 2013 година.

изразен устойчиво нарастващ интерес към обучението по архитектура. Това се случва, въпреки установеното негативно въздействие на икономическите цикли върху приема на студенти, намаляването на броя завършващи средното си образование младежи в България, както и високото ниво на учебните такси за студентите по архитектура в НБУ. Постоянно увеличаващият се интерес към Програма Архитектура на НБУ, проявяващ се чрез устойчив ръст на приетите студенти, (240 студенти за академичната 2022-23г.) е обективна оценка на усилията на преподавателския състав на Програма „Архитектура“ в НБУ.

*****